

«په یوه نډي یه فرهه نگی یه کان و رۆلي روونا کبیران»
سه نووسه ري ههفته نامه ي ئاسو- سنه
«درکاندني هه ر راستیهك كه بتوانی له سوود و
به رژه وهندي جه ماوه ري گه لدا بیته بی دوو دلای و راراي
ده بی له لایهن رۆژنامه نووسه وه باس و بلاو بکریته وه.
»

په یوه نډي فرهه نگی و ئال و گۆري فرهه نگی و ئاخاوتن
و گفته و گۆ کردنیان به یه که وه یه کیکه له و فاکتوره
هه ره گرنگ و پر به هایانه که ئاسوي ئهنډیشه ي مرۆت و
که لتووره کانیش ده کاته وه، و له خویندنه وه یه کی
به رامبه ر و هاوساندا زه مینه خوشکه ري فرهه نگی و
سه لماندني دیترا نه له ئاقاري گشتي دا.

گه ش و نه شه کردني بواره کانی په یوه نډي فرهه نگی له
دنیاي ئه مرۆدا پیویستی یه کی به رچاو و به لگه نه ویسته .
تا له دنیاي خۆپه رستی و خۆسه پانندن و زمانه ی چهك و
ویرانکاریه کاندای بتوانی مه ودا یه بو ئاشتی و دیوکراسی
و ماف پاریزی بکاته وه. بو ره خسان و پیکهاتی ئه م
بواره دیاره که روونا کبیران و نووسه رانی هه ر نه ته وه
باشترین و ئاماده ترین لایه نی کومه لایه تی و که لتوورین،
که بتوانن ئه م ئه رکه به ئه نجام بگه یه نن. ئه م
په یوه نډي یه که له نیوان دوو که لتووردا ده رخسی
دیاره ده رگا کانی ناسین و تیگه یشتن بو هه ر دوو لایه نی
ئه م په یوه نډییه ده کاته وه، ده بیته هۆي گۆرینه وه ی
ئه زموون و باوه ر و نه ریت و هزر و هونه ري هه ر دوو
لایه نی په یوه نډي ناو براو.

له وه تراژیکتر نیه که ئه م په یوه نډي یانه ش بکه ونه
بازنه ی به رژه وه نډي سیاسی و حیزب و دهسته و تاقمه وه،
کاتی که ئه م په یوه نډي یانه ده کرینه ئامیر و ئامراز
گه لی بو پۆلین و پاوه نډ کردنی ئاوها ویست و خواستی، ئیتر
سنووره کانی گۆرینه وه ی فرهه نگی ته ماوي ده بن و شیواوي
و پاشا گه ردا نیه کی کۆمډي به رئه نجامی ئه م ره وته
ده بیته، و ئه و که سانه ی که ده که ونه ئه م بازنه یه وه
نه ده توانن ریگا خوشکه ري ئال و گۆري فرهه نگی بن و نه
له راستیدا فرهه نگی، به لکوو هه لیکی دزیو ده ره خسی
بو هه ل خوازان ی بو سه گرتوو که هه موو ئه نجام و
به ره مه کانی ئه م روودا وه له باربه رن و بیکه نه مه کۆي
ویست و داوا که سه کیه کانی خویان و له پیناوي
وه دیهاتی خواسته بچووک و سووکه کانی خویان به کاریان
بیین.

پروژه ی گفته و گۆ و په یوه نډي یه فرهه نگی یه کانی ئه م
دیو و ئه و دیو که وتوته بازنه یه کی دوو لایه نه ی
به رژه وه نډي خوازیه وه، چ له لایهن شانده به ناو
فرهه نگی یه کانی ئه م دیو و ئه و که سانه ی که ئه م
شانده یان کردوته ده ست پیچی هاتوو چوو، بو

به رژه وهنديه کاني خويان و پله به پله ده ستیان داووته دابین کردني نه خشه و خواسته که سه کيه کاني خويان، تا راده يه که هه ندي ئه ديب و به هه ره مهند و رووناکبيري راسته قينهش لهم پيناوه و به ناو شاندي فرههنگي بوونه ته قورباني. ئاستي ئهم شاندا نه هينده دابه زيوووه که هه موو کار و هه ول و ئافراندا نه کانيان له داوا سووکه که سه يه کانداه قه تيس بوون و له لايهن هه ندي زره خوينده و اريشه وه کراونه ته هه لي بو خو ده رخستن و ناو به ده ست هينان و قه لغاني به رژه وهندي و خو پاريزي. دياره له ولاشه وه ئه و کسه و کار به ده ستانه ي که ريگا خو شکه ري ئهم ره وتنه هه ندي به رژه وهندي زور ناشيرين ده خوازن به ده ست بينن که باس کردنيان هه ر سووکايه تيه چه بگات به ناو بردنيان. ئه وه ش روونه که په يوه ندي يه که هه ر يه که لايه نه بووه، ئه ويش هه ر لهم لاوه که ساني به ره و ئه وي چوون. وه گهر نه له و لاوه شانديک به ره و ئيره نه هاتووه. ئايا وه ختي ئه وه نه هاتووه که به وردي چاويک به و ناوانه دا بينن که وه ک شاندي فرههنگي ديداري ئيوه يان کردووه. ناوه کان چهنده له ريژه ي نووسه ران و رووناکبيري کوردستاني ئيران له بهر ده گرن، جگه چهنده ناويکي ديار و به هه ق باقي ناوه کان کين و له ره وتي فرههنگي و رووناکبيري کوردستاني ئيراندا چه روليكيان بووه و چه روليكيان هه يه؟

بازاري و چه رچيش به ناوي رووناکبيري کوردي کوردستاني ئيرانه وه خراونه ته ريزي ئهم شاندا نه وه و به خوينه ر و نووسه ري کوردستاني ئه و ديو وه ک نووسه ري کوردستاني ئيران قالب کراون. کور و کو بوونه وه و به ره مه ئه ده به يه کاني ئه و شاندا نه تا چهنده توانيو يه تي ده ربري راوبو چووني رووناکبيري ئهم ديو بيت و بزات و رووناکبيري کوردستاني ئيران بناسينيت؟

رووناکبيري ره سه ن و باوه ر به خو کو مرويه کي ده گمه نن که تويزيکي جي هاني ده خولقينن و پاريزه ري هه ندي ياسا و ريسا و پيودانگي هه ر ماوي چه قيقه ت و دادپه روه رين که چه لهم جي هانه دا په يره و بکرين و چه نه کرين ئه وان به په ر وشه وه به دواياندا ده چن.

روونه که سوود وه رگرتن و به رکار هيناني رووناکبيران له لايهن ده وله ت و ده سه لاته کانه وه چهنده گرنه و جي گاي سه رنجه، ئهم به کار هينانه ش نه ک بو پيشه وايي کردن به لکو بو بته و کردني بنه و بنه چه کاني ده سه لات و سيماي ره وايي به خشينه به سياسه ت و جوولانه وه کاني ده سه لات، دريژه دان بهم ره وتنه بو دروست کردني قه لغاني پروپاگانده يه له به رامبه ر نه ياراني ده سه لات و چه ماوه ردا.

ئەم كەلك وەرگرتنە لە بواریکی تەردا بە ناوی بەرژە وەندی پاریزی و شانازی نەتە وەیی یە وە دەکریتە سەرپۆش بو داپۆشینی ئە و روودا و کارەساتانە ی کە خەریکن روو ئە دەن و دەسەلات هەولێ شاردنە وەیان ئە دات.

کەسێک کە بتوانی لە بەرامبەر دەسەلاتدا حەقیقەت بلی رووناکبیریکی رەسەنە کە هیچ دەسەلاتیک نەیتوانیوە دەست ئازوی بکات و هیچ دەسەلاتیک ئە وەندە بە لایە وە گەورە و مەزن نیە کە نەتوانی رەخنەگرانە بو ی بروانیت و رەخنەکانی خوی ئاراستە ی بکات.

زۆر رەوا یە کە ئەم پرسە بکریت ئایا بە راستی ئە و پە یو وەندی یانە چەندە لە گەل ئە و پیناسانە دا دیتە وە و کام لە رووناکبیرانی خاوەن با وەری سەر وە لەم شاندانە دا دەرفەتی ئا وە ها رەخنە کاری یە کیان بو لو او و ریژە ی ئە و رووناکبیرانە ی کە وا بیر دە کە نە وە لە سە دا چەندی ئە و شاندانە بوون و هەن؟!

راستە لەم رۆکە ی ئیمە دا دۆخە کە بە جۆری خۆ ی دەنوینی کە بە هاکانی حەقیقەت و ئازادی تەنیا لە ئامیزی چیرۆکە گەورە و مەزنەکاندا جیگایان دەبیتە وە و ئە مروش رۆژگاری ئا و بوونی ئەم گەورە خویندنە وە و داستانانە یە، بە لام دیارە لای رووناکبیری رەسەن و بە هەلویست ئەم مانا و واتانە نەمرن و توانایی و دەسەلاتە تاکي و شازەکانیش ئە گەر لە بواریکی دیاری کراوی مروفا یە تیدا خویان پیناسە نە کە نە وە بەر ئە نجامە کە ی گلۆر بوونە وە یە کە ترسناکە و لە ناو بردنی «سنووری جەلاد و قوربانی» یە. کە تا مروث هەویای دادپەر وەری و سەر بەستی هەبیت ئەم بو چونە بە هیچ جۆریک ناتوانی بنە ماکانی خۆ ی جیگیر بکات. جە ما وەری قوربانی لە مافی رە وای خۆ ی خو ش نابیت و هیچ لی بوردنی ک قبول ناکات ئە گەر ئە و لی بوردنە بە سەلماندن و دیاری کردنی ئە و سنوورانە نەبیت.

لەم رۆ و لە دنیای ئیمە دا هیشتا قوربانی کردن و بی دادی و پیشیل کردنی مافی مروث بە زەقی خۆ ی دەنوینی، ئاورنە دانە وە لەم راستیانە رووناکبیران دو چاری لا وازی هەلویست و سستی رۆل دە کاتە وە، دەیان کاتە ئامیریکی لە کار کە وتوی دەستی دەسەلاتە خو سە پینە کان و لە بەر پرسیارە تی خویان لایان ئە دات و دەبنە قوربانی ئەم جۆرە بیرو روانینە کە باشترین ئە نجامیش هەر ئە مە یە و رەنگە هەر بو ئەم بەر ئە نجامە ش ئە و بو چونە لە دایک بووبیت و خولقابی.

دەوری رووناکبیر کار و خولقاندنە کە لە گەل هوشیاریدایە و ئەم هوشیار یە هوشیار یە کە رەخنە گرانە یە کە نە ترسانە و بە شی وە یە کە ئا وە زمە ندانە دا وەری ئاکاری دە کات و دە یخاتە بەر تویژینە وە، هەر

ئەمەشە كە بەرجهسته ترين پيکهاته ي تاکه که سي رووناکبیر
پيک ده هیئی و دهینه خشیئی.

ره وتي په یوه نديیه به ناو فرههنگيیه کاني ئیوه
کاریکی وای کردووه که رووناکبیرانی سه ر به خو به
تایبه تی که به شیوه یه کی روون و نهقه ست خراونه ته
په روایزه وه رووبه رووی جوړه گومانیک بوونه ته وه، که
رهنگه بنه مای ئهم جوړه په یوه ندي یانه ته نیا بو
مه به ستي دامالینی ده سه لاتی ئهمان بیټ و بهس، ئه ویش به و
شیوه و جوړه ی که ده یبینین و ده یبیسین، لانسه کردنه وه ی
زره خوینده واران و زه مینه ره خساندن بو که سانی
ده ستئاژوی بی به هره و ناوزه د کردنیان به ناو
رووناکبیر و به هره مه ندانی کوردستانی ئیران.

له میژووی مروفایه تیدا هیچ گورانیک و راپه رینیک
رووی نه داوه که رووناکبیران تیدا هاوبه ش نه بووین و
رولیکي دیاری کراو به رچاویان نه بوو بیټ. که وا بوو
رووناکبیران مافی خویانه ئه گهر چاوه روانی ره فتار و
هه لسوو و که وتی بن له ده سه لات و ده ولت و هیزه
جیهانییه کان که له گه ل گیان و نورمی سه ربه ستي و
ئازادی و دادپه روه ریدا ته با بیټ. روونه هه رکات
پیشیلکاری یه یا که مته رخمیه کی له م بواران هدا بیټه
پیشه وه خه باتی نه ترسانه و رووبه روو بوونه وه ی
بوویرانه ده خوازی که ده بی رووناکبیران خویانی بو
ئاماده بکن.

خوتان باشر ئاگاداری ئه و ته وژمه چه واشه کارهن که به
ناو په یوه ندي فرههنگي هه ر دوو دیو که وتوته گه روو
بووه ته په راویزیکی پر له ئاسایش و میهره بانی بو
ئه وانه ی که که مترین ئازاریان به بزانی رووناکبیری و
فرههنگي کوردستانی ئیرانه وه نه کیشاوه.

ده بی بزانی که ئامانجی کاری رووناکبیران به رز
بوونه وه ی ئاستي تیگه یشتنی گشتی و فرههنگي بوونی
ئاقاری هه موو لایه نه و چرو کردنی بالایی ئازادی و
بوژانه وه ی هزر و نه ندیشه یه. هه ز ناکه م باوه ر به و بو
چوونه بکه م که ده لی هه موو ده سه لاتیکی دژی تاک و
سه ربه ستي تاکه و ئازادی جیا له ده سه لات قبول ناکات.
به لام هه ندي ئاکار ده بینری که به راستی ناچارمان
ده کات که ئاوریکي جیدی له م بو چوونه بدهینه وه و له
سه ری بووه ستین و به خومان بلین ئه وه نیه که ئیوه ش
هه ر به ربه ی ده سه لات ه کانی تر په یوه ندي یه کانی خوتان له
بواری فرههنگدا ده پیون. یا ده بی ئهم په یوه ندي یانه
دابین که ری به رژه وه ندي سیاسیتان بیټ یا مینبه ر و
بلندگوي ریکلام و پر و پاگانده تان و ئاخیرین ئه نجام
ده بی بی نه واو لاواز و سارده وه بوو له بار و دوخیکی
ئینفعالیدا بیټ، که ئهمه باشرین ده رفهت و مه ودایه

دهيدنه ټه و كهسانه كه لهم بهناو پهيوهنديه
فه رهنه گيانه دا هاتو و چوو دهكهن.

چاوخشانك به و پهيوهنديانه دا راستي ټهه بو چوونه مان
بو دهرده خات كه تا چ رادهيك بوونه ته پوان و
مونوپولي كه سانكي تايبه تي و دياريكراوي دهست ټاژوي
ده سه لات. يا مونفه عيل و بي به هره و زورجاريش ټه و
كهسانه ي كه له هه رچي هه يان سوود ده گرن تا بنه
ټه ده يب و نووسهر، و ده بي بپرسين ليشاوي ټه و به ناو
به ره هم و كتبانه ي كه بو يان بلاو ده كه نه وه چ جوره
ټه ده ب و كه لتووري پيناسه ده كهن، و چون به هره ي
داهينه راني ټهه ديو دهناسينن؟ راستي تا ټه مرو
جه ماوه ري ټه ديب و نووسهر و شاعيري ټه وي له خويان و
له ټيوه شيان نه پرسوي وه كه به رټه نجامي ټهه هه موو
سه فهره فه رهنه گيانه چيه و كامه يه؟!

پاش تيپه ربووني چه ندين سال به سهر ټهه ره و ته دا
ره وايه ټه گهر جه ماوه ري رووناك بيري ههر دوو لا داواي
ټه نجام و به ره مه كاني ټهه په يوه ندي يه بكن.!!
كاتي كه هيزه خوماليه كان پيكه اته و هه لسوكه وتيان
وهك ده سه لات ټهه ټيتر هيج پاساويك بو ټه وه ناميني ته وه كه
به به هانه ي خوي بوونه وه گفتي ره وا بووني خويان و
كاره كانيان بو هه ميشه له جه ماوه ر بگرن. رهنه هه بن
كه بلين ده سه لاتي چي و كام ده سه لات؟ دياره ده سه لات
هه موو ټه و لايه ن و هيزانه ش ده گري ته وه كه ټه قل ركيف
كيش و چاوديريان ناكات.

راسته كه ټيوه دو هيزي سياسي يا چاكترا وايه بليم كه
دوو حيزبي سياسين و خوتان له به رهي بزافي رووناك بيري
موديرندا ده بيننه وه، چونكه به يه كي له پيناسه كان
حيزب خولقاويكي موديرن و به شيكه له بزافي رووناك بيري
به لام كاتي ټهه حيزبه به خوي ده سه لات ټه و ده وري ده
سه لاتيش ده بي ني ټيتر ناكري ته پيناسه و سفه ته كاني
ده سه لاتي لي بسينري ته وه يا به بي ره چاو كردني ټه و
سفه تانه حسابي بو بكرية.

له وتن و روون كردنه وه ي راستي و حه قيقه ت هيج زهره ري
دوچارمان نابيت، جگه ټه وه ي كه كه ساني دروزن و شوين
ويستي كه سه كي كه وتوو لي مان توره و قه لس بن.
روژنامه گه ري راسته قينه به ره چاو كردني بي لايه ني و
ويژدان داري پيشه يي ده بي كه م و كوريه كان و باره ناهه
مواره كاني بواره جورا و جوره كاني ژيان بخاته روو،
بي ټه وه ي خوي به ستية ته وه به باوه ري دوور له راستي و
سه رليشيويني گه وره و گچكه. پيشه ي روژنامه ده خوازي كه
هه موو دوش دامن و خولك و خو به رگره كان وه لا ني ته و
بوويرانه رووي راستي رووداوه كان نيشان بدات.

ټامانجي ټهه جوره ره و ته گه يشتن به سه رچاوه كاني
حه قيقه ت و زانياري يه و ههر له م روانه شه وه جيگه ي

خۆیهتی که راستی ئەم رووداوه بخریتە بەر باس و
تویژینهوه و بەرئەنجامه چاک و خراپه کانی روون
کرینهوه. به هیوای هه‌لویسته کردنی کاربه دهستان له
ئاست ئەم رووداوه دا و پیادا چوونه وه یه‌کی هه‌موو
لایه‌نه و گیرانه وه‌ی بو کانی و به‌ستی‌نی راست و ره‌وای
خۆی.